

บทที่ 6

บทสรุป

นักศึกษาเป็นกลุ่มบุคคลที่มีความสำคัญทางสังคม เนื่องจากในสมัยของจอมพลสฤษดิ์ รัชชระดิมีการเปิดมหาวิทยาลัยเพิ่มขึ้นหลายแห่งทั้งมหาวิทยาลัยเปิดในกรุงเทพฯ และมหาวิทยาลัยปิดในส่วนภูมิภาค ทำให้จำนวนนักศึกษาในระดับอุดมศึกษาเพิ่มขึ้นอย่างมาก นักศึกษากลายเป็นผู้นำทางความคิดและวัฒนธรรมใหม่ ๆ และเข้ามามีบทบาทเด่นทั้งในวงวรรณกรรมและการเมือง ทั้งนี้ในช่วงต้นทศวรรษ 2510 การเมืองที่เริ่มเปิดกว้างมากขึ้นหลังจากมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2511 ส่งผลให้นักศึกษากลุ่มหนึ่งมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองผ่านการสังเกตการณ์การเลือกตั้ง เมื่อนักศึกษากลายเป็นกลุ่มบุคคลที่มีบทบาทสำคัญทางการเมือง นักประพันธ์ที่ต้องการเสนอนวนิยายเกี่ยวกับสังคมการเมืองจึงมักเลือกสร้างตัวละครสำคัญให้เป็นนักศึกษา

จากการศึกษาภาพตัวแทนของขบวนการนักศึกษาระหว่าง พ.ศ.2511-2519 ที่ปรากฏในนวนิยาย พบว่า ภาพตัวแทนของขบวนการนักศึกษาสามารถแบ่งตามช่วงเวลาออกได้เป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ ภาพตัวแทนของขบวนการนักศึกษาในช่วงก่อนเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 จนถึงเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 และภาพตัวแทนของขบวนการนักศึกษาหลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 จนถึงเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 โดยในแต่ละกลุ่ม ภาพตัวแทนด้านบวกและลบปรากฏต่างกันในนวนิยาย ดังนี้

ภาพตัวแทนของขบวนการนักศึกษาในช่วงก่อนเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 จนถึงเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 ปรากฏภาพด้านบวกของนักศึกษา 3 ลักษณะ คือ นักศึกษาเป็นผู้รักชาติอย่างบริสุทธิ์ใจ และออกมาต่อสู้ทางการเมืองเพราะมีความยึดมั่นในอุดมการณ์การเสียสละเพื่อส่วนรวมโดยไม่หวังผลตอบแทนใดๆ นักศึกษาคือ "ปัญญาชน" จึงต้องเป็นผู้นำทางปัญญาและเป็นที่พึ่งแก่ประชาชน และนักศึกษาเป็นวีรชน/วีรบุรุษในการต่อสู้เพื่อประชาธิปไตย ในขณะที่ภาพตัวแทนด้านลบของนักศึกษามี 3 ลักษณะเช่นกัน คือ นักศึกษาเป็นเด็ก ยังขาดวุฒิภาวะ จึงไม่มีอุดมการณ์การเสียสละเพื่อส่วนรวมอย่างแท้จริง และตกเป็นเครื่องมือทางการเมืองของผู้หวังผลประโยชน์ นักศึกษาที่เป็นผู้นำในกิจกรรมทางการเมืองล้วนมีปัญหาส่วนตัวไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง และนักศึกษาเป็นผู้ที่มีจิตใจหยาบกระด้าง และนิยมความรุนแรง จะเห็นได้ว่าภาพตัวแทนด้านบวกที่โดดเด่นในช่วงเวลานี้ คือ นักศึกษาเป็นวีรชน/วีรบุรุษ เนื่องจากเพิ่งผ่านเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 มาไม่นาน

ภาพตัวแทนของขบวนการนักศึกษาหลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 จนถึงเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 ปรากฏภาพด้านลบของนักศึกษา 4 ลักษณะ สองลักษณะแรกเป็นภาพด้านลบที่ปรากฏเพิ่มขึ้นคือคือ นักศึกษาเป็นคอมมิวนิสต์ หรือมีความนิยมลัทธิคอมมิวนิสต์ และ

นักศึกษาเป็นผู้ก่อความวุ่นวายในสังคม ส่วนสองลักษณะหลังเป็นภาพที่ลบที่ปรากฏต่อเนืองมาจากภาพตัวแทนในกลุ่มแรก คือนักศึกษาไม่ได้มีอุดมการณ์การเสียสละเพื่อมวลชนอย่างแท้จริง และนักศึกษาเป็นเด็ก ในขณะที่ภาพตัวแทนด้านบวกของนักศึกษาในช่วงเวลานี้ก็มี 4 ลักษณะเช่นกันคือ นักศึกษาเป็นผู้รักสันติ และไม่นิยมความรุนแรง นักศึกษาเป็นปัญญาชนผู้แสวงหาความรู้ และความรู้ส่วนสำคัญนั้นได้มาจากการช่วยเหลือผู้อื่น นักศึกษาเป็นผู้รักชาติ และไม่ได้เป็นผู้นิยมลัทธิคอมมิวนิสต์ และ นักศึกษาเป็นผู้บริสุทธิ์ มีอุดมการณ์อันบริสุทธิ์ แต่ต้องตกเป็นเหยื่อของการใส่ร้ายและการปราบปรามอย่างรุนแรง จะเห็นได้ว่าภาพตัวแทนด้านบวกของนักศึกษาในช่วงหลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 จนถึง 6 ตุลาคม 2519 มีลักษณะเป็นการตอบโต้วาทกรรมด้านลบของนักศึกษาในช่วงเวลาเดียวกัน

ในด้านกลวิธีการเล่าเรื่องที่ใช้ในการสร้างภาพตัวแทนของขบวนการนักศึกษา ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดศาสตร์แห่งการเล่าเรื่องในการวิเคราะห์ พบว่ามีการนำเสนอภาพตัวแทนของขบวนการนักศึกษาผ่านกลวิธีสำคัญ 4 กลวิธี คือ การสร้างตัวละคร การนำเสนอโครงเรื่อง การบรรยายฉาก และการเลือกผู้เล่าเรื่อง สำหรับการสร้างตัวละครพบว่า เป็นกลวิธีที่นำมาใช้ในการนำเสนอภาพตัวแทนทั้งด้านบวกและด้านลบต่อขบวนการนักศึกษา นวนิยายที่เป็นข้อมูลในการวิจัยจะสร้างตัวละครนักศึกษาเป็นตัวละครหลักเพื่อให้ถ่ายทอดความคิดและการกระทำในฐานะตัวแทนของนักศึกษาที่ออกมาทำกิจกรรม โดยผ่านการสร้างตัวละครคู่ตรงข้ามเพื่อเปรียบเทียบกับตัวละครหลัก นอกจากนี้ยังใช้กลวิธีการสร้างภาพเหมารวมของตัวละครเพื่อนำเสนอภาพด้านลบเพียงด้านเดียวของตัวละครนักศึกษา ส่วนการสร้างตัวละครฝ่ายตรงข้ามกับนักศึกษา และตัวละครสนับสนุนนักศึกษาเพื่อนำเสนอทั้งภาพตัวแทนด้านบวกของขบวนการนักศึกษา สำหรับกลวิธีการนำเสนอโครงเรื่อง พบว่านำเสนอผ่านการจัดลำดับการนำเสนอ การใช้ระยะเวลาในการเล่าเรื่อง และการใช้ความถี่ เพื่อนำเสนอภาพตัวแทนของนักศึกษาทั้งด้านบวกและด้านลบ กลวิธีอีกประการคือการบรรยายฉากเพื่อเสนอบุคลิกลักษณะตัวละคร จากการวิเคราะห์พบว่ามีส่วนช่วยการนำเสนอภาพตัวแทนด้านบวกและด้านลบของขบวนการศึกษา นอกจากนี้ศาสตร์แห่งการเล่าเรื่องยังช่วยในการแสดงให้เห็นว่านวนิยายส่วนใหญ่ที่นำมาศึกษาถูกนำเสนอผ่านมุมมองของผู้เล่าเสมือนมีตัวตนแบบผู้รู้เพื่อให้ตัวละครในเรื่องกล่าวแทนผู้ประพันธ์ โดยผู้ประพันธ์จะได้ไม่ต้องแสดงตัวตน หรือความคิดทางการเมืองโดยตรง มุมมองของผู้เล่าเรื่องแบบผู้รู้แจ่มยังมีลักษณะสำคัญในการช่วยให้ผู้ประพันธ์สามารถหลีกเลี่ยงการนำเสนอเหตุการณ์ทางการเมืองในเดือนตุลาคมทั้งสองเหตุการณ์ ทั้งนี้เพราะผู้ประพันธ์ส่วนใหญ่ไม่ได้เป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดในเหตุการณ์ดังกล่าว และในนวนิยายบางเรื่องมีการใช้มุมมองของผู้เล่าเรื่องที่ตัวละครหลักเป็นนักศึกษา เพื่อนำเสนอทัศนคติ ความคิดเห็น ตลอดจนเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจากฝ่ายของนิสิตนักศึกษาภาพตัวแทนที่นำเสนอผ่านมุมมองผู้เล่าประเภทนี้จึงเป็นภาพตัวแทนด้านบวก และนอกจากนั้นยังพบว่ากลวิธีการเล่าเรื่องที่สำคัญในการนำเสนอภาพตัวแทนของขบวนการนักศึกษา คือ การเลือกผู้เล่าเรื่องผ่านมุมมองในฐานะการได้เห็น ความคิด การรับรู้

และความรู้สึกของตัวละครหรือผู้เล่าเรื่องเพราะให้ผู้ประพันธ์สามารถเลือกนำเสนอว่าจะให้ตัวละคร หรือมุมมองใดถ่ายทอดเหตุการณ์ทางการเมืองเดือนตุลาคมทั้งสองเหตุการณ์

ทั้งนี้ ภาพตัวแทนของขบวนการนักศึกษายังมีความสัมพันธ์กับสังคมและการเมืองอย่างแนบแน่น การศึกษาพบว่าปริบททางการเมืองและสภาพของวงวรรณกรรมในยุคสมัยที่บทประพันธ์ออกตีพิมพ์เผยแพร่ และภูมิหลังของผู้ประพันธ์ ถือเป็นปัจจัยสำคัญสามประการซึ่งมีอิทธิพลต่อการสร้างและนำเสนอภาพตัวแทนของขบวนการนักศึกษาทั้งเพื่อสนับสนุนหรือถ่ายทอดวาทกรรมเกี่ยวกับนักศึกษาจากฝ่ายรัฐ และในด้านหนึ่งเพื่อตอบโต้วาทกรรมเกี่ยวกับขบวนการนักศึกษาที่มีอยู่ในสังคมไทย

ข้อเสนอแนะ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นเพียงส่วนหนึ่งของการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ทางการเมืองที่มีนักศึกษาเข้าไปเกี่ยวข้อง หากมีการศึกษาภาพตัวแทนของขบวนการนักศึกษาในช่วงเวลาหลังเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 จะเป็นประโยชน์ต่อแวดวงวรรณกรรมศึกษามากขึ้น เนื่องจากจะได้เห็นลักษณะร่วมหรือลักษณะเฉพาะของงานวรรณกรรมที่กล่าวถึงขบวนการนักศึกษาได้ชัดเจนขึ้นว่ามีความสืบเนื่องหรือเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร